श्रा॰ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॥अथापात्रकपार्वणश्राद्धप्रयोगः ॥अपराह्णेस्नातःशुद्धवासाः शु
१ चिराचम्यवस्त्रादिनाविष्टश्राद्धदेशमागच्छेत् ॥ततःआसुरवउपविश्यपवित्रसिद्धन्नस्मभवेत्सिद्धमितिश्रा
चिकां पृथ्वीअपवित्रः पवित्रोगसंर्वावस्थांगतोपिवाय स्मरेत्पुंडरीकाक्षंसबाह्याभ्यंतरःशु
चिरितिपठित्वा ॐ पुंडरीकाक्ष पुनातुइतिकुशत्रपानीतजलैः श्राद्धवस्तूनिआत्मानंचसिंचे
त् । रक्षार्थंदीपंनिधायगौरसर्षपानवकीर्यपादयोरर्घः कुशत्रयदत्वाततःकुशत्रयतिलजलै
संकल्पंकुर्यात् ॥ ॐ अद्यअमुकमासीयामुकपक्षीयामुकतिथावमुकगोत्राणांपितृपितामह
प्रपितामहानाममुकामुकशर्म्मणांतथामुकगोत्राणांमातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाम
मुकामुकशर्म्मणामपात्रकपार्वणश्राद्धमहंकरिष्ये ततः सप्रणवव्याहृतिगायत्रींत्रिर्जपित्वा राम

ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः इति त्रिर्जो
पेत्। ततउत्तराभिमुखो दक्षिणोत्तरक्रमासादितकुशत्रयात्मकासनद्वयमध्ये प्रथमं दक्षिणासा
नं संप्रकल्पयेत्॥ तत्र क्रमः॥ कुशत्रययवजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्राणां पितृपितामह
प्रपितामहानाममुकामुकशर्मणां पार्वणश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा इदमासनं वो नमो नम
इति दक्षिणमासनं पूर्वमुत्सृजेत्. ॐ कुशत्रययवजलान्यादाय अद्यामुकगोत्राणां माताम
ह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहानाममुकामुकशर्मणां पार्वणश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा इदमास
नमो नमः इत्यपरमासनमुत्तरमुत्सृजेत्॥ ततोऽपसव्यं कृत्वा पतितवामजानुर्दक्षिणाभिमुखो
दक्षिणाग्रकुशत्रयं तिलजलान्यादाय पूर्वपश्चिमासादितमोटकरूपाणि षडासनानि तिल

जलप्रोक्षितपात्राणि प्रत्येकं पितृादिभ्य पश्चिमत आरभ्यो त्सृजेत तत्रक्रम ॥ ॐ मद्यामुकगोत्र पि
तरमुकशर्मन्यावर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा ॥ ॐ न कुशासन्या दाय । ॐ मद्यामुकगोत्र पिता
महामुकशर्मन्या वर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा ॥ ॐ न कुशासन्या दाय ॥ ॐ मद्यामुकगोत्र
प्रपितामहामुकशर्मन्यार्वर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा ॥ ॐ न कुशासन ॥ ॐ मद्यामुकगोत्रमाता
महामुकशर्मन्यार्वर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा । ॐ न कुशासन । ॐ मद्यामुकगोत्रप्रमातामहामु
कशर्मन्यार्वर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा ॥ ॐ न कुशासन ॥ ॐ मद्यामुकगोत्र वृद्धप्रमातामहा
मुकशर्मन्यार्वर्णश्राद्धे इदमासनं ते स्वधा ॥ ततः सव्यं कृत्वा अर्घभाजनपात्राणि स्थाप्य योवि
श्वान्देव नहमावाहयिष्ये इत्युक्ता ॐ विश्वेदेवास आगत शृणुता म इमं ॐ हवं ए दं व हिंसि पा इते

साक्षिणां विश्वदेवा स्थ ॐ एषोसि यव त्वयास्म दृष्टाय त्वया इति इति भोजनपात्रे यवान्विकार्य ॐ विश्वे
देवाः शृणुतेमं हवं मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि ष्ठ ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन्ब
र्हिषि मादयध्वम् इति जपेत् ॐ आगच्छन्तु महाभागा विश्वेदेवा महाबलाः ये यत्र योजिताः श्राद्धे सा
वधाना भवन्तु ते इति श्लोकं च पठेत्॥ ततोपसव्यं कृत्वा दक्षिणामुखः अर्घे भोजनपात्राणि संस्थाप्य ॐ
पितॄन् हं आवाहयिष्ये इति पृष्ट्वा ॐ उशन्तस्त्वा निधीमह्युशन्तः समिधीमहि उशन्नुशत आवाह पितॄन्
हविषे अत्तवे इति पितॄनावाह्य ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषद इति भोजनपात्रे भोजनति
लान्विकीर्य ॐ आयन्तु नः पितरः सोम्यासोऽग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्यज्ञे स्वधाया
मदन्तोऽधिब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मानिति पठेत् ततः सव्यं कृत्वा देवार्घपात्रे द्वये ॐ शन्नो देवीरभिष्टय

पाम्र ३

आपोभवन्तु पितये ह्यंयोरभिश्रवंतुनः इति मन्त्रेण जलं प्रक्षिप्य अपसव्येन पित्र्यार्घपात्रे प्रदक्षिणे
नैनैव मन्त्रेण जलं पितृतीर्थेन क्षिपेत् ॥ ततः सव्यं कृत्वा ॐ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो एवपाराति
रित्ति देवार्घपात्रद्वये प्रत्येकं यवान् प्रक्षिप्य ॥ अपसव्येन पित्र्यार्घमात्रे प्रत्येकं ॐ तिलो
सि सोमदैवत्यो गोसवो देवनिर्मितः प्रत्नमद्भिः पृक्तः स्वधया पितृन्लोकान्प्रीणाहि नः स्वा
हेत्यादिना तिलान् क्षिपेत् ॥ ततः सव्येन देवार्घपात्रद्वये तूष्णीमेव गन्धपुष्पे प्रक्षिप्य ॥ अपस
व्येन पित्र्यार्घपात्रे गन्धपुष्पे प्रक्षिपेत् ॥ ततः सव्यं कृत्वा एकं देवार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा

राम ३

तत्रस्थितं पवित्रं देवभोजनपात्रे ह्युत्तानं दद्यात् उपरि किंचिदुदकान्तरं दत्वा ॐ आदित्याआपः
पयस्वान्सं वभूवुर्या आन्तरिक्षा उत पार्थिवीर्याः हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवाः शंस्यो

ना:पुह वामवत यववुकुशजलान्यादाय ॐ मद्यामुक गोत्राणां पितृपितामहप्रपितामहानाममुकडक्ष
शर्म्मणांपश्चिमे अक्षय्यंवपितृविश्वेदेवा एषवो हस्तार्घोनम इत्यर्थः दद उत्सृजेत ।। ॐ अक्षकुशजल
लान्यादाय ॐ मद्यामुक गोत्राणां मातामहप्रमातामहवृद्धमातामहानाममुकामुक शर्म्मणां पार्श्वेण
श्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा एष हस्तार्घोनम इत्यर्घे दद उत्सृजेत ।। ततापसव्येन तापिनार्घपात्रं वाम
हस्ते धृत्वा पितृस्थाने पात्रं दक्षिणपाणिना पवित्रं पात्रात उपरि किंचिदुत्तारं दत्वा ॐ पादिव्या आ
पपवसासेव मरुद्योअंतरिक्षाउतपार्थिवीपाहिरण्यवर्णा यज्ञियास्तानआप शिवाः शं स्योनाः
पुहवामवेति तिलविश्वामोरकजलान्यादाय ॐ मद्यामुक गोत्र पितरमुक शर्म्मन् पार्श्वेण श्राद्ध
एषते हस्तार्घः स्वधेत्यर्घे दद उत्सृजेत. एवमेव पितामह ॐ मोरकातिलजलान्यादाय ५ ॐ मद्या

पा.श्रा. प्रकेणाग्रमाता महा प्रकताम्ने एपवर्णे आद्यपते हस्तादीस्वधेसर्पः स्वधेसर्प ददउत्सृजेत्॥ एवं प्रमा
४ तामह वृद्धप्रमातामहयोः॥ ततस्सव्यं कृत्वापवित्रसहितमवित्रि हजलभूतं देवार्घपात्रद्वयं यथाक्र
मं प्रसेक देवानां दक्षिणपार्श्वे ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्य स्थानमसि इत्युक्त्वा तान्नमेवधारयेत्॥ अपसव्यं
कृत्वा प्रपितामहार्घपात्रस्थितपवित्राणि पितामहार्घपात्रे कृत्वा तानि सर्वाणि पित्रर्घपात्रे कु
र्यात् पित्रर्घपात्रं पितामहार्घपात्रोपरि तदुभयं प्रपितामहार्घपात्रोपरि धत्वा तत्पात्रत्रयं पितृस्थान
पार्श्वे ॐ पितृभ्यः स्थानमसि इति निकुब्जं कुर्यात्। एवमेव मातामहार्घपात्राणि मेलयित्वा माता राम.
महा वामपार्श्वे यो मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहेभ्यः स्थानमसीत्यर्घपात्राण्युब्जानि कुर्यात्। ४
तथास्थापितानि तानि च दक्षिणदानपर्यंत नोद्धरेत् चालयेत्॥ ततः सव्यं कृत्वा गन्धादिहस्ता

यवकुशजलैः संकल्पं कुर्यात्॥ ॐ अद्यामुकगोत्राणां पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुक
शर्म्मणां पार्वणश्राद्धसंबंधिनो विश्वेदेवा एतानि गंधपुष्पधूपदीपतांबूलयज्ञोपवीतवासांसि वो
नमः इति यथासंभवमुत्सृजेत्॥ पुनर्गंधादि दत्वा यवकुशजलान्यादाय अद्यामुकगोत्राणां माता
मही प्रमातामही वृद्धप्रमातामहीनाममुकामुकशर्म्मणां पार्वणश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा
एतानि गंधपुष्पधूपदीपतांबूलयज्ञोपवीतवासांसि वो पवितिनमः इति यथासंभवमुत्सृजेत्॥ त
तोपसव्यं कृत्वा गंधादि दत्वा मोटकं तिलजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्र पितरमुकशर्म्मन्॥
पार्वणश्राद्धे एतानि गंधपुष्पधूपदीपतांबूलयज्ञोपवीतवासांसि ते स्वधेति पित्रे गंधादि दद्या
त्॥ एवमेव पितामहस्य॥ पुनर्गंधादि दत्वा ॐ अद्यामुकगोत्र मातामहामुकशर्म्मन्

प्र॰श्रा॰ ५ पार्वणश्राद्धवत्तानि गंधपुष्पधूपदीपतांबूलं यज्ञोपवीतवासांसि ते स्वधेति दद्यात्॥ एवं
प्रमातामह वृद्धप्रमातामहेभ्यो गंधादि दद्यात्॥ ततो जलेन भोजनपात्रसहितमासनवेष्ट
यित्वा मंडलं कुर्यात्॥ सव्येन देवपात्रद्वये अपसव्येन पित्र्यादि पात्रेषु ततः श्राद्धदेयान्नाग्र
भागमानीय सघृतं तत्सव्येनैव प्राङ्मुखः पद्मकारस्थितः जले आहुतिं द्वयं जुहुयात्॥ ॐ अग्न
ये कव्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पितृमते स्वाहा॥ ततो जलघृतसहितं तिलव्यंजनघृतमन्न
मपसव्येन ॐ इदमन्नमेतद्भूस्वामि पितृभ्यो नम इति दद्यात्॥ ततो हुतशेषमन्नं किंचित्तिलमिस राम
व्येन देवपात्रद्वये अपसव्येन पित्र्यादिपात्रषट्के प्रदत्वा पिंडार्थं किंचिद्वशेषयेत्॥ तत छिद्र ५
मन्त्रासि भूमा भवापुरुषाहारक्षमं सव्येन देवपात्रं द्वयपरि विष्णापासव्येन पित्र्यादिपात्रेषु

प्रत्येकं परिविष्य यथासंभवं कृत्वा प्रकोष्ठे जलं गृहीत्वा च ततो ऽपनीय सव्येन देवपात्रे हृद्ये पसव्येन
पित्र्यादिपात्रेषु मधूनोपरि प्रत्येकं दद्यात् अनेन मंत्रेण ॐ मधुवाता ऋतायते मधुक्षरंति सिं
धवः माध्वीर्नः संत्वोषधीः ॐ मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवं रजः मधु द्यौरस्तु नः पिता ॐ
मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः माध्वीर्गावो भवंतु नः ॐ मधु मधु मध्विति च जपेत्॥ ततः
संकल्पं कृत्वा उत्तानपाणिभ्यां देवपात्रं स्पृष्ट्वा ॐ पृथिवी ते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मुखे अमृ
ते अमृतं जुहोमि स्वाहा॥ ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं समूढमस्य पांसुरे इति पठित्वा
ॐ कृष्ण हव्यमिदं रक्ष मदीयमिति पठित्वा ॐ इदमन्नमिमा आप इति जले इदमाज्यमिति
घृते ॐ इदं हविरिति पक्वान्ने दक्षिणकराङ्गुष्ठमावेश्य ॐ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारातीः

प. श्रा. ६

ति यवाम्भेन प्रक्षिप्य मोटकमवनेजनान्यादाय ॐ मद्यामुककगोत्राणां पितृपितामहप्रपितामहा।
नाममुककशर्म्मणां पार्वणश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवाः एतद्वोन्नं सोपस्करणं नम इति कुशत्रय
पवज्जलैकस्तजेत ।। एवमेव मातामहादिदेवेभ्योपि दद्यात् ततोपसव्यं कृत्वा दक्षिणामुखः पाति
तवामजानुः पितृपात्रनेत्राभ्यां व्यस्ताभ्यां पाणिभ्यां स्पृष्ट्वा ॐ पृथिवी ते पात्रं द्यौरपिधानं ब्रा
ह्मणस्य मुखे अमृते अमृतं जुहोमि स्वाहा ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं समूढमस्य पांसुरे
इति पठित्वा ॐ कव्यमिदं रक्षस्वेति पठित्वा ॐ इदमन्नमिमा आप इति जलेन इ
माः स्वधामिति घृते इदं हविरिति [illegible] अन्नदक्षिणाकरांगुष्ठमावेश्य ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वेदि
षद इत्यत्र स्वतोपरितो तिलान्विकिर्य्य मोटकतिलजलान्यादाय ॐ अद्यामुककगोत्रा पितरपितरः अमुक

राम ६

प्र॰श्रा॰ १

हवेषु॥ ॐ अंगिरसो न पितरो नवग्वा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः तेषां वयं सुमतौ यज्ञियाना
मपि भद्रे सौमनसे स्याम ॐ आयंतु नः पितरः सोम्यासः सोग्निष्वात्ता पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्
यज्ञे स्वधया मदंतोधिब्रुवंतु तेवंत्वस्मान् ॐ ऊर्जं वहंतीरमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतं स्वधाः
स्थतर्पयत मे पितॄन् ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः प्रपितामहेभ्यः
स्वधायिभ्यः स्वधा नमः अक्षन्पितरोमीमदंत पितरोतीतृपंत पितरः पितरः शुंधध्वम्॥ ॐ ये चेह
पितरो ये च नेह यांश्च विद्म यांउ च न प्रविद्म त्वं वेत्थ यति ते जातवेदः स्वधाभिर्यज्ञं सुकृतं जुषस्व ॐ राम १
मधु वाता ऋतायते मधु क्षरंति सिंधवः माध्वीर्नः संत्वोषधीः ॐ मधु नक्तमुतोषसो म
धुमत्पार्थिवं रजः मधु द्यौरस्तु नः पिता ॐ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमां अस्तु सूर्यः माध्वीर्गा

शर्म्मन्पात्रेष्वलभ्य अद्य तत्तत्स्तोत्रस्तोपकरणं स्वधेति पित्रेनमः स्वधेत एवमेव पितामहप्रपितामहेभ्योपि दद्यात्॥
य पेके पात्रं भवति तथापि पृथ्वी पात्रमिति मंत्रः उत्तानेन पाणिना॥ ततोन्नं हिंकृत्य माहिंसीर्विप्रुषो
नेत्र यदुवेत्॥ तस्य वेदछिद्रमस्तु इति जपेत्॥ ततः समाप्ते व्याहृतिगायत्रीं त्रिर्जपेत्॥ ततः कुशान्
पवित्रपाणिः मधुवाता ऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः। मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पा
र्थिवं रजः मधु द्यौरस्तु नः पिता ॐ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु न
ः ॐ मधु मधु मध्विति च जपेत्॥ ॐ कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवाँ इभेन। तृष्वीमनु
प्रसितिं द्रूणानोस्तासि विध्य रक्षसस्तपिष्ठैः॥ इत्या धारशोघ्नीः ऋचः परितोन्नमिति तिलान्विकिरेत्॥ ॐ
उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः। असुं य ईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोवन्तु पितरो

पं.श्रा.
८

नो अङ्गारेष्वासि वैरि प द इति मंत्रेण मधतमा दर्भमात्रमल्लिखेत्॥ पवित्रद्वयमेतान्यां दिक्षि
क्षिपेत्॥ तत उभयत्रय ॐ रूपाणि प्रतिमुंचमाना असुराः सन्तः स्वधया चरंति परापुरो निपुरो।
यभरन्त्याग्निष्टाँल्लोकात्प्रणुदात्वस्मादिति मंत्रेण ज्वलदंगारं मतेकं भ्रामयेत्। अंगारद्वयं
दक्षिणतो निदध्यात् ततः सव्यं कृत्वा ॐ देवताभ्य इति त्रिर्जपेत्॥ ततोपसव्यं कृत्वा पुरःकल्प
कुशजलतिलगंधपुष्पाणि कृत्वारकंपात्रे वामहस्ते कृत्वा मोटकतिलजलान्यादाय। ॐ अद्य
मुकगोत्र पितरमुकशर्मन्नत्र वेण्यां ध्वपिंडस्थाने अवनेनिक्ष्व ते स्वधा इत्यास्तृतदर्भमूलेष
जलं दद्यात्॥ एवं द्वितीयपात्रमादाय मातामहकुशमध्ये अवनेजनं दद्यात्। पुनस्तृतीयपात्र
मादाय प्रपितामहाय कुशाग्रेऽवनेजनं दद्यात् एवमपरपिंडिकायामप्यवनेजनं दद्यात्॥

राम.
८

वोभवन्तु: ॐ मधुमधुमधु तृप्यध्वं। ॐ नमोवः पितरोरसाय नमोवः पितरःशुष्माय नमोवःपितरोमन्यवे नमोवःपितरोजी
वाय नमोवः पितरःस्वधाय नमोवः पितरोघोराय नमोवः पितरोभ्यो मन्यवेनमोवःपितरःपितरोनमोवो
गृहान्नःपितरोदत्तसतोवःपितरोदेष्मएतद्वःपितरोवासआधत्त इति तिलमन्त्रान्पिंडोपरिजपेत्।
ततउच्छिष्टसन्निधावास्तृतकुशत्रयोपरिपार्श्वे सर्वंप्रकारमन्नमुद्धृत्य सतिलंमधुकं कृत्वा ॐ अग्नि
ग्निदग्धाश्चयेजीवायेप्यदग्धाःकुलेमम भूमौदत्तेनतृप्यन्तुतृप्तायान्तुपरांगतिमितिकुशोपर्येवोत्सृ
जेत्। ततः सव्यंकृत्वाचाम्य हरिंस्मृत्वा सप्रणवव्याहृतिंगायत्रीं जपेत्मधुवाताइतितृचंमधुम
धुमध्वेतिचजपेत्। ततोपसव्यंकृत्वापिंडपातनार्थंनिंहस्तेनाश्वत्तरंगृहीत्वादक्षिणहस्त
पिंडिकाङ्गुष्ठमध्यस्थानेसव्यहस्तधृतोपरिभागेनदक्षिणहस्तधृतमूलेनपवित्रेण ॐ अपह

पं.७ पाणिं लिप्तं जानूनि प्रदक्षिणं पातालेपनं जलस्पर्शं इति पठित्वा पित्रादिकपिण्डाधारकुशमूले करं प्रक्षाल्य
सव्यं कृत्वा निश्वस्य तांतां हरिं स्मृत्वा अपसव्यं कृत्वा दक्षिणामुखः ॐ अत्र पितरो मादयध्वं यथाभाग
मावृषायध्वमिति पठित्वा वामावर्तेनोदङ्मुखः श्वासमप्रीतमनाः एवासं नियम्य तेनैव यथापरावर्तमा
नः पितृन् भास्वरमूर्त्तीन् ध्यायन् ॐ अमीमदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषतेति जपेत्॥ ततः पूर्व
दत्तावनेजनशेषजलयुतमवनेजनपात्रमादाय ॐ नमो वः पितरः ... पितरः ... ण
आर्द्रं अमुमस्त्ववनेनिक्ष्व ते स्वधेति मध्यमपिण्डोपरि मस्त्ववनेजनं दद्यात् एवं पितामहप्रपितामहयोः राम
प्रत्यवनेजनं दद्यात्। एवं मातामहादिभ्यस्तत्पिण्डोपरि मस्त्ववनेजनं यथाक्रमं दद्यात्॥ ततो नीवी ८
विस्रंस्य सव्यं कृत्वा नमस्कृत्य अपसव्यं कृत्वा वामेन पाणिना सूत्रमानीय दक्षिणकरे सूत्रं कृत्वा ॐ

तत्रकर्म ॥ चतुर्थपात्रमादाय मातामहस्यात्र सर्वंवनेजनं दद्यात् पुनः पंचमपात्रमादाय प्र
मातामहस्य कुशमध्येवनेजनं दद्यात् पुनः षष्ठपात्रमादाय वृद्धप्रमातामहाय कुशाग्रेवनेजनं दद्या
त्॥ ततः सर्वव्यंजनतिलजलमधाज्यदध्नेणापात्रेण पक्वपिंडान्निर्माय मधुघृताभ्यामभिघार्य्य त
तो मोरकतिलजलाभ्यां दायपिंडं चादाय अमुकगोत्र पितरमुकशर्म्मन्नेतत्ते पिंडं स्व
धेति प्रथमावनेजनस्थाने पिंडं दद्यात् एवं द्वितीयावनेजनस्थाने पितामहाय पिंडं दद्यात् एवं
तृतीयावनेजस्थाने प्रपितामहाय पिंडं दद्यात्॥ एवं द्वितीयपिंडकाभ्यां प्रथमावनेजनस्थाने मातामहाय
पिंडं दद्यात्॥ एवं द्वितीयावनेजस्थाने प्रमातामहाय पिंडं दद्यात्॥ एवं तृतीयावनेजनस्थाने वृद्धप्र
मातामहाय पिंडं दद्यात्॥ पिंडदानं च सव्योपगृहीतदक्षिणहस्तेन कार्यं॥ ततः प्रपितामहाद्ध्वे

कुशोज लिंभास्तु लं आज्ञिष प्रार्थयेत॥ ॐ गोत्रन्नो वर्द्धतां दातारो नोभिवर्द्धतां वेदः संततिरेव च ॥ श्रद्धा च नो मा व्यगमद्बहुदेयं च नो स्तु अन्नं च नो बहु भवेदतिथींश्च लभेमहि याचितारश्च नः संतु मा च याचिष्म कंचन एताः सत्या आशिषः संतु॥ ततो पसव्यं कृत्वा पिंडोपरि सपवित्रकुशानास्तीर्य ॐ ऊर्जं वहंतीरमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतं स्वधास्थ तर्पयत मे पितॄन्निति मंत्रेण सपवित्रकुशोपरि दक्षिणाग्रजलधारां दद्यात्॥ ततः स्वस्थाने स्थितानेवा [illegible] न्मीलस्याघ्रापे स्थापयेत्॥ ततः कुंडाधारकुशान् उल्मुकं [illegible] चैव वन्हौ क्षिपेत्॥ ततः सव्येन स्वाधेपात्रद्वयं संचाल्य अपसव्येन पिंडपात्राघ्रेपाणिभ्यां हि [illegible] सव्येन कुशाद्यपवर्जं लेर्द्देव दक्षिणां दद्यात्॥ ॐ मया [illegible] ष्णोपितृपितामहप्रपितामहानाम [illegible] कर्म्मणा पावेण श्राद्धसंबंधिनां विश्वेषां देवानां कृतेतत्पार्वणं॥

नमो वः पितरो रसाय नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः पितरो नमो वो गृहान्नः पितरो दत्त सतो वः
पितरो द्वेष्मैतद्वः पितरो वास इत्युत्काय इ पिंडेषु सूत्राणि धत्वा मोटकतिलजलान्यादाय ॐ अद्या-
मुकगोत्रपितरमुकशर्म्मन्पार्वणश्राद्धे एतत्ते वासः स्वधा इति सूत्रमुत्सृजेत् एवमपरपिंडपंचकं
सूत्रतन्नाम्नोत्सृजेत्॥ ततो गंधपुष्पधूपदीपतांबूलानि प्रत्येकं पिंडेषु दद्यात्॥ ततः शिवा आपः स-
न्त्विति जलम् सौमनस्यमस्त्विति पुष्पम् अक्षतं चारिष्टमस्त्विति तंडुलान् तत्पात्रे प्रक्षिपेत् ततो मो-
टकतिलजलान्यादाय ॐ अद्यामुकगोत्रस्य पितुरमुकशर्म्मणः पार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपाना-
दिकमक्षय्यमस्त्विति उत्सृजेत्॥ एवं पितामहादीनां षण्णां तन्नाम्ना प्रत्येकमुत्सृजेत् ततः सव्यं कृत्वा
दक्षिणां दद्यात् स्वधाम्ना पिंडोपरि ॐ अघोराः पितरः सन्त्विति पठन् पूर्वाग्रजलधारां दद्यात्॥ ततः

पृ.श्रा०
११

द्द्याद्दक्षिणां दद्भिर्णां तः॥ हिरण्यरजतासंपत्तौ यथासंभवमन्यदपि फलमूलादिकंदक्षिणां द
द्यात्॥ ॐ वाजेवाजेवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः। अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तृ
प्ता यात पथिभिर्देवयानैरिति॥ आ दश निसर्जयेत्॥ ॐ विश्वेदेवाः प्रीयन्तामिति देवसर्जनम्॥ ततः
सव्येन ये देवताभ्य पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः इति त्रिर्जपेत्॥
ततोपसव्यं कृत्वा रक्षादीपनिर्वाणं सव्यं कृत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य ॐ प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेता
ध्वरेषु यत्। स्मरणादेव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति श्रुतिः। इति पठित्वा कर्मेश्वरार्पणं विष्णुं स्मरेत्॥ श्राद्धपद्भ्या राम
णि ब्राह्मणाय प्रतिपादयेत्॥ तदभावे जले वा क्षिपेत्॥ ततो वैश्वदेवबलिकर्माणि कुर्यात्॥ इति पार्व ११
णश्राद्धप्रयोगः॥ तीर्थप्राप्तिनिमित्तकादिश्राद्धेष्वर्घ्यावाहनं चाथ इति विशेषः॥ अत्र हेमा

श्राद्धप्रतिष्ठार्थं हिरण्यमग्निदैवतं यथानामगोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहमुत्सृजे ॥ पुनः कुश
त्रयं जलं चादाय ॐ मद्य अमुकगोत्राणां मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहानाम् अमुकामुकशर्मणां पार्वण
श्राद्धसंबंधिनां विश्वेषां देवानां कृतैतत्सार्वेण श्राद्धप्रतिष्ठार्थं हिरण्यमग्निदैवतं यथानामगोत्राय ब्रा
ह्मणाय दक्षिणां दातुमहमुत्सृजे ॥ ततोऽपसव्यं कृत्वा मोटकतिलजलान्यादाय पित्रादिभ्यो दक्षिणां
दद्यात् ॥ ॐ मद्य अमुकगोत्रस्य पितुरमुकशर्मणः कृतैतत्सार्वेण श्राद्धप्रतिष्ठार्थमिदं रजतं चन्द्रदैवतं य
थानामगोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहमुत्सृजे ॥ एवं पितामहप्रपितामहयोः श्राद्धदक्षिणां दद्या
त् ॥ ॐ मद्य अमुकगोत्रस्य मातामहस्यामुकशर्मणः कृतैतत्सार्वेण श्राद्धप्रतिष्ठार्थमिदं रजतं चन्द्रदै
वतं यथानामगोत्राय ब्राह्मणाय दक्षिणां दातुमहमुत्सृजे एवं प्रमातामह वृद्धप्रमातामहयोः श्रा

भोगंधादिनार्थं इदं कर्तव्यम्॥ तदुक्तं मार्कंडेयपुराणे॥ सहस्रजन्मे ततो वन्हि पापाद्युतत कर्मादिति
॥अथ प्रयोगः॥ परिश्रितं सर्वामध्ये कुंभातदभावे जले भूमौ वा शाकोदकमधुफलमूलादीनां वा पंचांजलिं
दद्यात्॥ यो ब्रह्मणे स्वाहा॥ ॐ प्रजापतये स्वाहा॥ ततो दत्तशेषान्नेन बलिदानम्॥ ॐ प्रजानाप
नमः स्वाहादिमंत्रैरिति॥ प्रथमं स्थानांतरे विष्णुपुराणे॥ ततोन्यस्मा स यमस्मिन्नागभूर्चापुनरपाहरेष
भूतेभ्यास्वतथपाचसमाहितः॥१॥ देवामनुष्याः पशवोवयांसि सिद्धाः सयक्षोरगदैत्यसंघाः॥ प्रेताः पिशा
चास्तरवः समस्ता ये चान्नमिछंति मया प्रदत्तम्॥१॥ पिपीलिकाः कीटपतंगकाद्या। बुभुक्षिताः॥
कर्मनिबंधबद्धाः प्रयांतु ते तृप्तिमिदं मयान्नं तेभ्यो विसृष्टं सुखिनो भवंतु॥२॥ येषां न माता न पिता
न बंधुर्नैवान्नसिद्धिर्न तथान्नमस्ति॥ तत्तृप्तयेन्नं भुवि दत्तमेतत्ते यांतु तृप्तिं मुदिता भवंतु॥३॥ भूता

नि सर्वोल्लित्थान्नेमेत दद्दचंवि छ्रायतेभ्य दत्ति॥ तस्माददहंमतनिकाय मतमनंपछाम्मिमवाम्यतेषा
म॥ ४॥ चतुर्दशीमतनलो यएषतन्त्रस्थितापरिवसत संधां॥ तपर्थमन्नेहिमपाविसर्हंतेषांमिदं
तेभ्यहितम्भवंतु॥ ५॥ इद्व वायेनरो दघारन्नंश्रद्धासमन्वित प्रतिमतोपकारायगहासर्वोपयोय
न॥ ६॥ व्यास॰ एं द्वाहणवायव्या: सौम्यांवैनेरतास्तथावायथाप्रतिगह्णं तुमसौपिंडिमपार्थित
म॥ ॐ कोकेभ्योनमः॥ श्वानौ द्वौ श्यामशबलौ वैवस्वतकुलोद्भवौ ताभ्यां पिंडमेंप छामिस्यातामेता
वहिंसकौ॥ ॐ सौम्यानमः॥ सौरभेया सर्वहिता पवित्रा पुण्यराशय प्रतिगह्णं तुमे मा संगावस्रो लोकमातरः॥ ॐ गोभ्योनमः॥ ॥ ॥ ॥ ॥ सेकमनिलागायत्रिंदवनाभ्यालथासनम॥ आ
वाहनार्घदानानि गंधारम्भा समर्पणं॥ ७॥ मंडलाभ्याद्भूतानी दैचाप्यन्नमश्वामिनेतथापरिवेषामभुस

पा·श्रा·गं· पात्रालंभोन्नदानकम्॥२॥ अन्नहीने च गायत्रीं मधुवातां ततो जपेत्॥ विकिरं चमनं चाथ गा
१२ यत्रीमधुवेति च॥३॥ वेदिकां च ततः कुर्यात्तत्रोल्लेखनकं तथा॥ उल्मुकस्थापनं चाथ रेखयोः कु
शाधारणम्॥४॥ देवताभ्यास्तथा पिंडस्थाने तत्रावनेजनम्॥ पिंडदानमुपस्थं शोधि श्वासय
मन्नं तथा॥५॥ पिंडोपरि सम्यवनेजनं निव्याश्च त्यासनम्॥ सत्र दानं पिंड पूजा जलपुष्पाक्षताक्षि
पेत्॥६॥ अक्षय्यविवादो वा धोरा गोत्राशीः प्रार्थनं ततः॥ पितृणां एवं मां प्राणं पिंडं धापणं कं तथा
॥७॥ स्वाहा नवाधिपान्नाणं दक्षिणा च विसर्जनम्॥ देवतां भ्याजपो रक्षा दीपनिर्वापनं ततः॥ आच रा
म्य च ततो ब्रूयात्प्रमादात्कुर्वतां इति एषपायेण भाउ स्यात्क्रमं कल्पितो बुधैः॥८॥ दिकृपतिता १२
सनाक्षय्ये षष्ठी प्रथमा चावेश्मिया॥ द्वितीया वाहने चैव च चतुर्थी त्रेषक मेण॥९॥ ॥ ॥